

COOLIDGE NASPROTUJE NAČRTU ZA NOVO INOZEMSKO POSOJILO.

Nekateri svetovalci so mu predložili načrt, po katerem bi naj bila zasebena nemška lastnina poravnana za financiranje ameriškega izvoza v Nemčijo.

NOV POKRET ZA VSTOP ZDRUŽENIH DRŽAV V LIGO NARODOV.

Washington, D. C. — Zagovorniki lige narodov, mednarodni bankirji in poljedelski interesi bi navede radi videli, da bi se Združene države vmešale v evropske zadeve. In predsednik Coolidge je vrzel moko plahto na najnovejšje predloge za inozemska posojila.

Uradno je bilo koncem zadnjega tedna naznanjeno, da nasprotuje predsednik uporabi zasebnih nemških lastnin, ki je v rokah varha tje lastnine, za podajo kredita, s katerim bi naj bilo financirano izvajanje ameriških izdelkov v Nemčijo.

Predsednik ne smatra takšne ideje, ki je bila že večkrat predložena in nasvetovana v teku zadnjih dveh ali treh let, za pametno reč, nego tudi meni, da se da dobiti tak kredit po rednih bančnih virih.

V tem oziru sprejema predsednik mnenje in sodbo vodilnega ravnatelja vojnofinancične korporacije Evgena Meyerja, ki je nasprotoval raznim nasvetom, da bi naj vlada pomagala financirati izvajanje kmečkih pridelkov v Evropi.

Meyer meni, da se evropske države zato ne potegujejo za ameriške izdelke, ker je donarna vrednost zelo negotova, ne pa, da bi ne mogle dobiti rednega kredita.

Drugi načrt, ki tudi ni všeč predsedniku Coolidge, je to, da bi naj vojnofinancična korporacija posodila \$150,000,000 za nakup ameriške pšenice in drugih živil v Nemčijo, kjer je živčno pomanjkanje splošno. Predsednik meni, da bi morala biti odpomočnost na Nemškem financirana naravnost s dovoljeno vsoto denarja. Po njegovem mnenju bi bilo jako nezdravo, če bi vlada povečala posojilo.

Predlog za posojilo v znesku \$150,000,000 je nasvetoval Ray Silver, ki je član ameriške kmečke federacije in ki se sedaj nahaja v Evropi, da zbere dovolj novih za tozadevno propagando. Njegovo prizadevanje stremi za tem, da bi naj kmetje zahtevali veliko posojilo za Nemčijo. S tem denarjem bi naj Nemčija kupila ameriško pšenico, kar bi dvignilo ceno pšenice.

Od gotove strani je bilo slišati pritožbo, češ, da izrabljajo mednarodni bankirji ameriško kmečko federacijo za svoje namene, in streme za tem, da bi bile Združene države zapletene v evropske zadeve. V smislu tistega prizadevanja bi naj Amerika črtala vojne dolgeve ter se pridružila ligi narodov.

L. SMITH PROTI McADOOJU.

Chicago, Ill. — Newyorški govrner bo nastopil proti Williamu McAdooju v Illinoisu, če se bo bivali zvezni finančni tajnik deležil tekme na demokratskih primarnih volitvah v tej državi. Illinoiski demokratje, ki so bili priča na konferencah z newyorškim govrnerjem in njegovimi političnimi prijatelji, pravijo, da bo tukaj bitka, ki bo odmevala od obrežja do obrežja, če politični McAdoo pridobiti Illinois na predsedniških primarnih volitvah. Prohibično vprašanje in druge zadeve, ki so jih pridržali doslej pod klubom predniskih aspirantje, utesnejo je v zopet potisnjene v ospredje v bližnji kampanji.

Dajmo Filipine Filipinom!

Washington, D. C. — Senator iz Utaha pravi, da bo takoj otvoril kongresa predlagal, da Združene države podelijo Filipinam otokom neodvisnost.

Pregled dnevnih dogodkov.

Amerika.

Coolidge je proti novemu inozemskemu posojilu.

Krožno sodišče dovolilo kliniko za porodno kontrolo v Chicagu.

Sleparski dobrodelneži razkrinkani v St. Louisu.

Odstavljeni oklahomski govrner obožten po veleporoti.

Debs je izjavil, da ne bo več kandidat.

Inozemstvo.

Stinnes in drugi poruski magnati podpisali pakt s Francozi.

Stresemann, poražen v zbornici, podal ostavko.

Italija in Jugoslavija mogoče zamenjalata Baroš za Postojno.

Lloyd George se je zdaj izrekel za popolno priznanje sovjetske vlade.

Japonci pomorili 500 Korejcev.

Pri vstajah sestradanega ljudstva v Porurju ubitih 16 oseb, 49 ranjenih.

SLEPARSKA DOBRODELNOST.

Kako razni sleparji izkoriščajo sirote in žrtve bedastih pred-sodkov. Razkrinkan slepar v St. Louisu.

ST. LOUIS, MO. — (Fed. Press.)

Mnogi "reformatorji", ki so razložili koristno delo, so se zatekli pod zastavo dobrodelnosti. V St. Louisu je vsepolno društvo, odbor in misijonov, ki opravljajo "dobra dela". Kakšna so ta "dobra dela", je zadnje dni pokazalo razkrinkanje enega teh "dobrodelnih" zavodov.

Neki Samuel Warwick je organiziral dva zavoda za dekleta, ki so v tiski. Zavoda je nazval "The Helping Hand" (pomagajoča roka). Preiskava je pokazala, da ni Warwick pomagal nikomur, pač pa so revna dekleta pomagala njemu, da je obogatel.

Warwick je oglašal, da njegova zavoda sprejemata nezakonske matere in jim pomagata. Scott Dekins, načelnik biroja dobrodelnih organizacij, je pred kratkim prejel več pritožb proti Warwicku, zato je odredil preiskavo. Warwick se je ustrašil in ponudil Dekinsu \$500 podkupnine, če bo molčal in stvar potlačil. Dekins je zahteval pismeno ponudbo in Warwick je nasledel. Dekins je ogradil Warwickovo oblasten in njegova zavoda sta zdaj zaprta, on pa pride pred sodišče kot slepar.

Pritožba, na podlagi katere je Dekins uvedel preiskavo, je prišla od dekleta, ki je bilo v Warwickovem zavodu. Deklica je čitala Warwickov oglas in verjela njegovemu blufu, nakar je prišla v njegov zavod in tam je porodila otroka. Warwick je iztisnil iz nje informacije glede njenih sorodnikov in prijateljev, nakar jo je z grožnjo, da obvesti sorodnike o njenem položaju in jo s tem pripravi v sramoto, oropal zadnjega centa, ki ga je imela. Vzel ji je dvesto dolarjev, vse kar je imela in potem jo je z otrokom vred posadil na cesto.

Druge nesrečnice, katerih je bilo v "zavodu", so pa obožile Warwicka, da jih je s svojimi pomočniki vred posiljeval.

ODVETNIKI JAHAJO AMERIKO.

New York, N. Y. — Ameriko jahajo odvetniki-politikarji. In tako jahajo ti ljudje tudi postavljajo. Državlani, posebno pa trgovci in industrije, so dovolili, da je prišla zvezna in državna vlada tistim političnim odvetnikom v roke. Ti odvetniki-politikarji se ne so vdali samo orgijam v veriženju raznih postav, orgij, ki je napravila tej deželi več škodljivih in-neumnih postav, kakor jih ima katerakoli druga dežela na svetu, nego so tudi nastrojili po svoji volji sodišča ter dali sodnikom tolikšno oblast, da imajo vsi konliktno oblast nad vso svobodo. Tako pravi Forbes, ki je gotovo dero poučen o teh zadevah, saj je sam živel med tistimi odvetniki-politikarji.

POTREBA PORODNE KLINIKE PRIZNANA NA KROŽNEM SODIŠČU.

Sodnik Fisher smatra prizadevanje za ustanovitev porodne klinike za iskreno in potrebno gibanje.

ŽUPAN DEVER IN KOMISAR BUNDESEN UTEGNETA VLOŽITI PRIZIV.

Chicago, Ill. — Ustanovitev klinike za porodno kontrolo, proti kateri se je upirala mestna uprava z županom Deverjem in zdravstvenim komisarjem drjem. Bundesenom na čelu z vsemi svojimi močmi že več tednov, je dobila uradno odobritev in potrditev v petek, ko je sodnik Harry L. Fisher na krožnem sodišču izdal sodno povelje "mandamus" proti županu in zdravstvenemu komisarju. Po tem sodnem odloku se ne smeta več upirati izdajni tozadevne licenice.

Sodnik Fisher pravi v svojem odloku, da ni porodna kontrola nič nemoralnega, niti ne nasprotujočega javni politiki. Nadalje ugotavlja, da je gibanje za porodno kliniko resno in iskreno.

Sodni odlok odreja izdajanje mestne licenice za kliniko pod vodstvom ge. Helene G. Carpenter, ki je bila vložila na krožnem sodišču tožbo proti mestni upravi.

"Želja, ustanoviti to kliniko, je iskrena," je dejal sodnik. "Moški in ženske, ki podpirajo to gibanje, menijo z iskrenostjo, da naredijo s tem veliko uslugo naši javnosti. Po njihovem mnenju bo po prilagoditvi moderne znanosti v ohranjanju življenja človeštvo ostalo še ravno tako številno, kakor bi bilo, če bi ne imela znanost nobenega pomena z normalnimi naravnimi procesi ob otroški umrljivosti in uničujočih epidemijah boleznih."

"Zagovorniki porodne klinike zatrjujejo, da nima nihče pravice siliti ljudi k novim porodom, kjer niso zaželeni in kjer vlada strah pred novim bremenom, dokler ne bo na razpolago sredstev za odškodovanje starišev, ali dokler ne bodo odstranjene ekonomske težkoče, kadar se porodi nov otrok med revnimi sloji."

"V luči različenega mnenja o tem predmetu bi naj sodišče vsaj ne obsojala takšnega resnega gibanja in ga ne smatrala za nekaj nemoralnega in nasprotnega javni politiki."

"Zaštantega je prošnja uveljavljena in naročen sodni odlok za izdajanje tozadevne licenice."

Odlok sodnika Fisherja je obsegal dvanajst strani. Med raznimi tehničnimi razlogi in definicijami je posebno dobro zadeta definicija moralnosti.

"Moralnost mora v zdravi državi človeške družbe aloneti na tem, da je sprejeta kot življenjsko načelo, ne pa na strahu in nevednosti," je komentiral učeni sodnik.

"Upiranje licenice porodni kliniki izvira, kakor se bojim, iz domneve, češ, da so okoliščine, ob katerih se da bolj zanašati na nevednost kakor na znanost, kadar gre za večje dobro. To pa ne more biti res. V tem slučaju je logika takšnega stališča popolnoma izpodbita, bržko človek vpoštevata dokazovanje mestnega zastopnika. On kar naravnost izjavlja, da so metode za protisplošje tako nasplošno znane, da ni treba nobenega več zdravniškega nasveta v tem oziru. Če je temu tako, potem ne more biti nobene škode narejene spolni moralnosti z znanstvenim nadzorovanjem in kontrolo."

Mesto je zastopal pomožni državni pravdnik Frank M. Padden. Odvetnik Harold L. Ickes je zastopal go. Carpenter.

Klinika za porodno kontrolo bo prva svoje vrste v Ameriki, kakor to zatrjujejo tisti, ki se jih tiče ta zadeva. Le en slučaj imamo v Združenih državah, v katerem je šlo za iste principe. To je bilo v New Yorku, kjer so bila sodišča nasprotnega mnenja ter prepovedala razpošiljati tiskana posojila o zadevi porodne kontrole.

Pomožni državni pravdnik

ANGLEŠKI LIBERALCI ZA PRIZNANJE RUSIJE.

New York, N. Y. — (Feder. Press.) — Stranka združenih liberalcev v Angliji zahteva v svojem volilnem programu popolno priznanje ruske sovjetske vlade, kakor se glasi brzojavno poročilo iz Londona. S to zahtevo v volilnem manifestu liberalne stranke, katerega sta podpisala Lloyd George in Herbert Asquith, so se liberalci približali Delavski stranki nedvomno z namenom, da ji odvzamejo glasove.

REKA BO MORDA ZAMENJANA ZA POSTOJNO.

Is Belgrada poročajo, da so v teku tajna pogajanja s Italijo. Jugoslavija odstopi Baroš za kos notranjega ozemlja s več tisoč prebivalci.

Belgrad, 24. nov. — Avtoritativno se poroča, da sta Italija in Jugoslavija sklenili tajno pogodbo, na podlagi katere Italija obdrži Reko in Baroš, Jugoslavija pa dobi v zameno kos ozemlja v drugem kraju z več tisoč Jugoslovani, ki so zdaj pod Italijo. Nova pogodba krši rapalsko pogodbo. Vlada molči o tej stvari in uradnega potrdila ni.

(Pred par meseci so poročali listi iz Ljubljane, da se reški konflikt med Italijo in Jugoslavijo najbrž konča s tem, da Italija obdrži Reko in sosednje obrežne okraje, Jugoslavija pa dobi od Italije kos notranjega ozemlja s Postojno vred.)

RAKALNI SENATORJI ZA MANJŠI DAVEK NA MALE DOHODKE.

Washington, D. C. — Gibanje med tistimi senatnimi voditelji, ki hočejo na vsak način izvajati vojaški bonus, je v polnem poteku za to, da bo najprej sprejeta zakonska osnova za vojaški bonus. Šele potem naj preide prihodnji kongres, ki se sestane dne 4. decembra, na davčno vprašanje.

Mnogi senatorji se nikakor ne strinjajo a finančnim tajnikom Mellonom v mnenju, češ, da bi bilo davčno skrčenje nemogoče, če bi bila sprejeta zakonska osnova za vojaški bonus.

Med senatorji, ki se bodo upirali davčni postavodaji, dokler ne bo sprejet vojaški bonus, so: Hiram Johnson, Brookhart, Shipstead, Howell, Norris in Magnus Johnson.

Nadalje je potek političnih smernic tak, da bodo mnogi senatorji in kongresniki zahtevali še več davčnih izvetij, ko pride davčno vprašanje na vrsto. Člani kmečkega bloka, radikalni republikanci in drugi bodo predlagali, naj bo breme majhnega davka plačevalca bolj olahčano, kakor pa to predlaga Mellon v svojem davčnem programu.

Senator Capper se pridružuje tistim, ki se potegujejo za davčno razbremenjenje vseh dohodkov do \$3,000. Capper je načelnik kmečkega bloka v senatu. Poslanec Frear, ki je član hišnega finančnega odbora in voditelj La Folletteove skupine v poslanski zbornici v davčnih zadevah, je tudi za podoben načrt.

Predložena izjemnost glede dohodkov do \$3,000 bi oprostila več milijonov posameznikov vseh vrst dohodnih davka. Finančni department se bo upiral z vsemi svojimi močmi proti temu, ker misli, da bi bili potem hudo prizadeti vladni dohodki, in da napeljuje plačevanje davkov državljanom k zanimanju za vladne zadeve.

Padden je predlagal razpis nove obravnave. Ali sodnik Fisher je odklonil tisti predlog. Dovolil pa je mestu deset dni odloga za vložitev tozadevne priziva na prizivnem sodišču.

Delavci brez delavskega časopisa je kakor vojak brez pulke.

STINNES PODPISAL PAKT S FRANCOZI; STRESEMANN PORAZEN.

Francozi prisilili nemške magnate, da morajo odpreti tovarne in rudnike v Porurju in plačati zastale davke.

GRADOVI V ŠLEZIJI V PLAMENU.

Berlin, 24. nov. — Kakih petnajst minut po padcu Stresemannove vlade v petek zvečer je prišla vest, da so Stinnes in ostali poruski magnati podpisali francoske pogoje za obratovanje industrije in premogovnikov. Pogodba se glasi, da magnatje plačajo petnajst milijonov dolarjev zastalega davka na premog, v bodoče pa 10 frankov od vsake tone prodanega premoga; nadalje morajo dajati zaveznikom 18 odstotkov nakopanega premoga na račun vojne odškodnine. Ves premog, ki so ga Francozi in Belgijci zaplenili, odkar je bil Ruhr okupiran ostane lastnina okupacijskih oblast.

Berlin, 24. nov. — Nemška zbornica je večeraj strmoglavila parlamentarnega diktatorja Stresemanna za kaznen, ker je odredil izjemno stanje na Saksonekem in Turingiji, kjer ga ni bilo treba, dočim je prezl kršitev ustave na Bavarskem. (Rezolucija socialistov, ki je izrekala nezaupnico vladi, je bila sprejeta z 230 glasovi proti 155.)

Stresemann je takoj po glasovanju naznanil, da poda ostavko. Nekaj časa pozneje je Stresemann podal ostavko z vsemi svojimi ministri vred in predsednik Ebert jo je sprejel.

Ebert je danes konfiriral z voditelji Stinnesove "ljudske", klerikalne in socialistične stranke glede organiziranja nove vlade. Nih se še ne ve, kdo nasledil Stresemanna. Govori se o okjem, nepolitičnem kabinetu s diktatoričnimi pravicami. Ebert je v velikih škripleh, ker ne ve, komu bi poveril krmilo republike, da jo obvaruje diktature desnice.

General Seeckt, vrhovni poveljnik narodne garde (zvezne armade), je večeraj ukazal razpustiti komunistično stranko, komunistično mladinsko organizacijo in vse delavske unije, ki spadajo k rdeči moskovski internacionali; ukazal je tudi zapleniti blaginje komunističnih organizacij in jim prepovedal zborovanja in izdajanje časopisov. Obenem je Seeckt razpustil nacionalistične vojaške organizacije in stranko Hitlerjevih fašistov. Svoj odlok je utemeljil s tem, da je oborožena vstaja v Hamburgu, rekrutiranje proletarskih stotnij na Saškem in v Turingiji ter zadnje gibanje fašistov in nacionalistov na Bavarskem dokaz, da so komunisti in fašisti enake nevarni obstoju države.

Ko so komunistični poslanci v parlamentu izvedeli za Seecktovo odredbo, so namah vzpizorili protestne demonstracije. V zbornici so odmevali klici "Živela Moskva! Živela tretja internacionala!"

Berlin, 24. nov. — Poliganje gradov v Šleziji se nadaljuje. Ofenziva izstradanih množic v mestih proti junkerjem, ki so napovedali živilni boj kot proletariatu v mestih, je še vedno v polnem zamahu.

Večera sta zgorela gradova Bergejev in Surrendorf v Glogauu, ki datirata še iz srednjega veka. Gladne množice so vpelele tudi mliv v Odermuellu in vsa poslopja junkerju z imenom Kern. V Kurtvitzu je bila razdejana velika sladkorna tovarna.

Vlada je večeraj poslala več odredkov zvezne kavalarije, in oklopne avtomobile v Šlezijo, da potlačijo lažne množice in reši posvetva junkerjev, kar se že da rešiti.

Chicago in okolica. — V torek jasno, zmerni menjšajo se vetrovi. Temperatura zadnjih 24 ur: najvišja 54, najnižja 40. Sonce izide ob 6:53, zaide ob 4:23.

NEMŠKA ZBORNICA ODKLO-NILA PROCES PROTI MONARHISTOM.

Berlin, 24. nov. — Komunisti so večeraj predlagali v parlamentu, da se general Ludendorff, general Lossow, Adolf Hitler in bavarski diktator Kahr postavijo pred sodišče radi veleizdaje. Predlog je bil odklonjen s 193 glasovi proti 166.

JAPONCI POMORILI 500 KOREJCEV.

Washington, D. C. (Federated Press.) — Protest proti pokolu več kakor 500 Korejcev in zaporu kakih 15,000 drugih ob času japonskega potresa, kar oboje se je zgodilo na povelje japonskih uradnikov, je predložil dr. Floyd W. Tomkins kot predsednik korejskih prijateljev v Ameriki tajniku Hughesu. V njegovem pismu do državnega departmanta je povedal o zlobni krutosti od strani mogočne vlade pod zaščito trenutne vesplošne simpatije do japonskega naroda ob njegovi hudi nesreči in bedi. Pismo odlikiva korejsko upanje na svobodo, upanje, ki se opira deloma na avehano obljubo od strani vlade Združenih držav v pogodbi s korejsko vlado. Ta avehana obljuba je bila zavezana, ko je Roosevelt priznal japonsko kontrolo nad korejskim kraljestvom.

Tomkinsovo pismo pravi: "Kapitan Hedstrom, ki je pomožni pristanični uradnik v Jokohami in ameriški državljani, poroča, da je bilo izdano uradno povelje, naj pobijejo Korejceve kar največ mogoče. Nadalje pravi tisti kapitan, da je dne 2. septembra 1923 videl na lastne oči, kako so zvezali 250 Korejceve na rokah in nogah po pet skupaj, jih položili na staro šaro, jih polili s oljem ter sežgali žive."

"Zopet drugi ameriški državljani W. H. Stevens si je dne 4. septembra najel avtomobil, da se prepelje z ženo, avkinjo Wainwright in Geo. Rossom iz New Yorka v Nikko. Japonski vojaki so ustavili avtomobil, in Stevens je moral s svojo družbo biti priča pripravi za usmrnitev osmih Korejcev, ki so jih nameravali ustreliti. Vojaki pa so jih žive prebodli s bajoneti, da so umirali v strašnih mukah. Prebodena trupla so zmetali na cesto, in avtomobil Stevensove družbe je moral preko tistih mrtvih trupel. In če bi tega ne storila Stevensova družba, bi jo bila doletela usoda umorjenih Korejcev."

Pismo zanika uradno japonsko trditev, češ, da so Korejci poizkušali pleniti in moriti med potresom. Nadalje opozarja na dejstvo, da je bila za več dni uvedena stroga cenzura, vsled česar ni mogla nobena vest o teh grozodejstvih v svet po kablu iz Japonake. Prvi tujci, ki so dospeli v neko vnanjo luko, pa so povedali o japonski moritvi med obupnimi Korejci. In cenzura ni mogla zabraniti tega.

Dr. Tomkins pozivlja državne tajnika Hughesa, naj uvede preiskavo in stori korake temu nesrečnemu ljudstvu v pomoč v smislu ameriške pogodbe, ki je bila toliko časa zanemarjana, da smo že popolnoma pozabili na svoje dolžnosti.

FOSTER IN SCOTT NEARING.

New York, N. Y. — Po naročilu delavskega obrambnega sveta bo imel William Z. Foster predavanja, ki ga bodo zanesla dne 27. novembra v New York, a 28. novembra pa v Philadelphia. Po drugih vzhodnih mestih se bodo ta mesece vršili shodi, na katerih bo Foster glavni govornik. Ta mesece so: Worcester, Brockton in New Bedford, Mass.; Providence, R. I., dne 26. novembra in Newark, N. J., dne 30. novembra.

Določeni so tudi shodi za Scotta Nearinga iz New Yorka. V mesecu decembru bo govoril v mestu Zeigler, Ill., Milwaukee, Wis., in v ohaških mestih, kakor v Akronu, Toledu, Cantonu, Clevelandu in Youngstownu. Poročeni shodi Nearingovi se bodo vršili pa že po Novem letu.

PREME.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
 Cene oglašev po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
 Naročnina: Rednijske drave (izvan Chicago) \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$2.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.00 na tri mesece, in za izposojilo \$2.00.
 Nadar na roko, kar ima stik s 10000
"PROSVETA"
 2857-58 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
 Organ of the Slovene National Benefit Society.
 Owned by the Slovene National Benefit Society.
 Advertising rates on agreement.
 Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$2 per year; Chicago \$2.50, and foreign countries \$2.50 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oklepaju n. pr. (Nov. 30-23) poleg vsakega imena na naslovo pomeni da vam je s tem dnem potekla naročnina. Posvetite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ODPOR PROTI CERKVENEMU JEROBSTVU.

Horatio E. Earl, pet in trideset let član episkopalne metodistske cerkve, je javno izstopil iz cerkve. Nekaj časa je bil tudi član župnijskega odbora. V svoji izjavi je povedal, da se je naveličal poslušati propagande za "sušo" in agitacije ob času volitev v cerkvi. Povedal je, da ni prenehal biti kristjan in ostane, dokler bo živel, toda kar cerkev uganja, se ne ujema z njegovimi nazori o krščanstvu. Temu je še dodal: "Neki duhoven je rekel v Detroitu: 'Človek, ki pije danes opojne pijače, je izdajalec kot Benedict Arnold'." — Ako bi res zaprl vse take izdajalce, tedaj bi jih bilo pet in sedemdeset milijonov v ječah in med njimi bi bilo toliko duhovnov, da bi lahko vodili nedeljsko službo. — Bili so dnevi, ko so cerkve priporočale zmernost. Pridigarji so se omejevali na krščansko vero, kot je v evangelijih; danes pa duhovni konkurirajo med sabo za prostor na prvih straneh časnikov in govore o vsem pod solncem, samo ne o veri. — V tej deželi imamo dve vladi. Eno priznamo vsi, drugo so pa postavile cerkve. One nam skušajo ukazati, kaj naj storimo v stvareh, ki se ne tičejo vere."

Tako je povedal odkritosrčen človek, ki se je naveličal cerkvenega jerobstva, spoznavši, da se cerkev vrti tudi v take reči, ki ji ne grejo prav nič mar. Earl je povedal javno ob svojem izstopu iz cerkve, kako sodi o nji. Tisoči in tisoči zapuste cerkev iz ravno tistih vzrokov, kot jo je zapustil Earl, toda svojih mislih ne povedo javno tako, da bi ameriško ljudstvo vedelo, zakaj so cerkvi pokazali hrbet. Umaknejo se tiho in ognejo tistih, ki jim hočejo za vsako ceno jerobovati.

Cerkve v Ameriki imajo veliko članov seveda le na papirju, kadar se pobahajo z njih številom. Ako bi kdo sestavil resnično statistiko, koliko stalnih članov imajo cerkve v Ameriki, tedaj bi se pokazalo, kako šibke so cerkve po svojem članstvu, akoravno trdijo, da imajo večino ameriškega ljudstva za sabo.

Število tega cerkvenega članstva se bo v prihodnjih letih še veliko bolj znižalo, kot v zadnjem desetletju, ako se bodo cerkve še nadalje vrtikale v politiko in druge posvetne zadeve, ki jim pravzaprav ne grejo nič mar.

Slepo bi res moralo biti ameriško ljudstvo, ako bi ne videlo, kako žive oni, ki mu hočejo biti njegovi jerobi!

BARVANJE VESTI SE JE RAZVILO DO NAJVIŠJE POPOLNOSTI.

Kaj je barvanje vesti? Barvanje vesti pomeni, da je bila vest o resničnem dogodku tako pobarvana, da prikrije resnico in da je treba znati čitati med vrsticami, da se vest razume, ali da so vzroki za dogodek previdno zamolčani ali pa tako prikriti z opisovanjem drugih neznanih reči za dogodek, da navaden človek ne ve, kaj je povzročilo dogodek.

Kako fino znajo meščanski časnikarji in razne meščanske časnikarske agencije pobarvati vesti, pokazuje poročilo o eksploziji v rudniku v Glenn Rogerju, ki je lastnina Raleigh-Wyoming Coal kompanije.

Pri razstrelbi je bilo ubitih sedem in dvajset rudarjev. Naslov sicer pripoveduje, da je bila eksplozija treskajočega plina. Vest na to pripoveduje, da so rudnik pregledali nadzorniki ob polosmih, toda jamo so proglasili za varno. To z drugimi besedami pomeni, da ni bilo v nji treskajočega plina, akoravno se je pol ure kasneje dogodila razstrelba s strahovitim učinkom. Vest na to pripoveduje, da so rešeni rudarji ravno tako bežali iz rudnika nesreče, kakor da odhajajo malomarno s piknika ali veselice. Vest tudi našteva, kaj je rekel rudniški superintendent, nikjer pa ne pove, kaj so rekli rudarji o razstrelbi, o vzrokih, ki so jo povzročili, o begu rudarjev iz rudnika in o rešilnem delu itd.

O takih vesteh se ne reče samo, da so pobarvane, ampak take vesti služijo za farbanje javnosti v interesu premogokopne družbe.

Noben pameten človek ne more verjeti, da o polosmih ni bilo treskajočega plina v rudniku, ako se je razstrelba dogodila ob osmih. Ako ni bilo treskajočega plina ob polosmih v rudniku, je nemogoče, da bi ga bilo toliko ob osmih v rudniku, da je eksplodiral s tako silo, da je ubil sedem in dvajset rudarjev. Ako je bilo malo treskajočega plina v rudniku in je eksplozija postala vseeno usodepolna za sedem in dvajset rudarjev, tedaj je moral ležati premogov prah na debelo v rudniku, katere-

ga je zapalila mala lokalna razstrelba, da je eksplodiral s strahovitim učinkom.

Vest ima očiten namen odvaliti vso krivdo in odgovornost od družbe in ju odložiti pred vrata rudarjev.

To je namen tako pisanih vesti.

SLIKE IZ NASELBIN.

Girard, Ohio. — Slovenski dom pri nas jako lepo napreduje, do česar nam pomagajo prijatelji. Če bi bili Slovenci v Girardu bolj složni, bi pa še lahko rekli: Dom je naš in plačan je. Žal, da ima tudi Slovenski dom, kakor vsaka druga slična ustanova, svoje nasprotnike. Kakor se sedaj sliši, nasprotniki tega doma sedaj agitirajo za drugega. Jaz mislim, da ta dom zadostuje girardskim Slovincem in zato tudi mislim, da ne bo treba drugega.

Dne 29. novembra priredi dramsko društvo "Prešeren" igro in veselico v korist Slovenskega doma. Veselica prične ob 2:30. Igrala bo izvrstna godba. Igra prične točno ob šestih zvečer. Ime igre je "Pogodba". To je kaljiva igra, vzeta iz kmečkega življenja. Po igri bo pa zopet ples.

Prosim Slovence v Girardu, Nilesu, Warrenu, Youngstownu, Sharonu in Farrellu, da se udeležijo predstave. Na svidenje dne 29. novembra v Slovenskem domu! — Joseph Kramar.

Silver Bow, Mont. — Letošnja jesen je lepa, da ni bilo take pet let nazaj. Govedo se še zmerom pase po travi in snega ni. Le silna pada vsako jutro. Ozračje je bistro in prijetno vlažno v jutrih. Ko zjutraj vstanem, pogledam tja proti Buttu, nad katerim leži megljeno morje. Ubogi ljudje, ki živijo v enem mraku!

Butte je oddaljeno od mojega "ranča" trinajst milj, da je lahko videti mesto z veliko rudniško industrijo. Tam so veliki in bogati rudniki po 3600 čevljev globoko. Veliko bogastvo je tam, pa tudi skrajna revščina in trpljenje.

Mučil sem se po onih rudokopih in tvegal življenje svojih 14 let. Želel sem si življenja drugje, izven onega dima in muke, a mislil, da se drugje ne da živeti. Pa sem se grdo motil. Prav lepo se da živeti na deželi. — Matt Molek.

Nazaj na kmete? — Nikoli več!

(Sofija Walsh, žena poljedelca iz države Washington.)

I.

"Kmalu bova obhajala 18. letnico najine poroke. In zdaj pričinja iz gledati, da bom morala pustiti farmo.

Tri leta sva jemala v najem in nato pričela misliti, da bi si pridobila lastno posestvo. Najbolje je pričeti z že obdelano zemljo, a mi dva sva se nadejala, da bova tudi z izčiščenjem kosa zemlje lahko ustvarila domovanje. In zdaj ga imava, prostor, kamor pridejo ljudje milje daleč. To so bile najine sanje, ki so se uresničile.

Toda kolika je bila cena?

Pred petnajstimi leti je bila izčiščena globel Happy Valley in postavljena se bila naseljena na vzhodni strani. Tam sva kupila. Bila sva imela in polna upov; hotela sva imeti pravi dom, kjer bo živel našino dete — mala hčerka. Tudi drugega otroka sva imela dobiti in ravno to naju je gnalo k grajenju lastnega doma, saj pogosto sva slišala, da mesto ni pravi kraj za vzgojo otrok. Poleg tega sva tudi sama oba dorasla na kmetih in imela dovolj smisla za kmetovanje še od doma.

Kakor hitro sva počistila zemljo, sva posadila sadno drevje: jablane, ki bi po najinih nadejih imele zoriti zlata jabolka, in drevesa s srebrnimi orehi. Negovala sva sadno drevje že tako, da bi lahko pričakovano rodila. Medtem ko sva čakala, da drevje zraste, sva sadila zelenjavo, jagode in druge pridelke, poleg tega redila govedo, ovce in kokoši v dve svrhi, da bi dobila gnoj za zemljo in pa izkupila kak cnot.

Nekaj let je preteklo, a denar je prihajal zelo počasi, ki sva ga rabila za trebhanje. Tako sva si izposodila \$600, da sva plačala dinamit, konjako vprego in orodje. Še dve ali tri leta so pretekla in zemlja je bila precej izčiščena, toda še vedno sva plačevala obresti od posojila \$600.

Vzivali smo povečini to, kar smo pridelali doma. Bilo je dovolj dobre hrane, obleči pa nič. Vsako leto smo rekli: "Prihodnje leto

bomo dobili dovolj denarja, da se oblačimo" a tako smo vsako leto uvidevali, da rastejo davki, obresti in stroški obdelovanja. Treba je bilo tudi zemljo posaditi z drevjem in različnimi koreninami, od katerih smo lahko računali, da bomo v prihodnosti imeli prežitek.

Tristo košar jagod in pet ton češpelj. Človek jih komaj toliko obere, četudi mu pomagajo pri delu žena in otroci. Poleg tega jih še prodaja in razvaža. Zadržje leto je bilo štiri tone češenj, debelih, sofnatih rakovskih, in ko bo drevje dorastlo jih bo tudi do dvajset ton ali še več. Robidnice? Sto košar ali več; brusnice, maline, kosmulje, bele, črne, rdeče, debele kakor češnje.

Jabolka, hruške, debele, zgodnje in pozne, vse lepe in lahke, da si boljše ne moremo misliti. Vsega imamo, prav vsega, celo preveč nam je. Češpelj imamo kar treh vrst, breskev, marelice, kutin in lesnik, vsega so polne zaloge; zelenjave imamo toliko, da ne vemo kam z njo. Preteklo leto smo imeli okrajno razstavo in 87 različnih prvovrstnih sadežev smo razstavili in veliko število različne zelenjave. Vsako leto nam več ostaja, dohodkov pa ni in dela vedno dovolj.

Če bi ne imeli dela, bi lahko šli v mesto in si poiskali kak zaslužek, vsaj poleti bi tako naredili. A ravno onih pet mesecev poleti nam je treba delati doma, da pridelamo potrebno in poskušamo spraviti v denar. Toda kako bi bili mi vedeli, da čimveč pridelamo, toliko manj bo vredno? Mesece in mesece smo delali, vsa družina in živina, trebili, sadili, presajevali, orali, grabili, kopali, namakali, okopavali, pleli, brniali, ruvali stare korenine jagod in sadili nove, obrezovali, popravljali stanovanje, postavljali ograjo in pripravljali orodje, a vse to samo vlad tega, da bomo imeli pripravljeno delo v bodoče.

Mortaliteta mater in dojenčkov.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — V Združenih državah umira radi porodnih težav 68 mater na vsake 10,000 živih porodov. To razmerje je obstojalo 1. 1921. — vsaj v enem delu Združenih držav, kjer je registracija porodov predpisana.

To razmerje ni ugodno, ako se premisli, da 19 izmed najvažnejših inozemskih držav izkazuje manjšo mortaliteto mater. Otroški umrli je pripravil seznam o mortaliteti mater v 22 deželah, in le dve izmed teh imata večjo mortaliteto radi porodnih težav kot Združene države. Te dve državi sta Belgija in Čile. Mortaliteta na Angleškem je le polovica one v Združenih državah. Najbolj ugodno razmerje vlada na Danskem, kjer umirata le dve materi za vsake 1000 živih porodov.

Kar se tiče mortalitete dojenčkov, je razmerje v Združenih državah primeroma boljše. L. 1921. smo imeli v Združenih državah 75 smrti dojenčkov pod enim letom izmed vsake 1000 živorojenih. Le petorica dežel ima ugodnejše razmerje. Izmed vseh dežel na svetu prevladujejo najboljše razmere v Novi Zelandiji, tu umira pod enim letom le 42 izmed vsake 1000 živorojenec. Ugodnejše razmere kot Združene države imajo tudi sledeče dežele: Norveško, Švedsko, Avstralija in Dansko. V deveterici inozemskih držav se je našlo, da znaša mortaliteta dojenčkov čez 100. Najslabše v tem pogledu stoji Čile, kjer jih umira 278 za vsake 1000. Japonsko ima tudi visoko mortaliteto: 168. Pred vojna Avstrija je imela mortaliteto od 155. Španija, Italija, Nemčija, Francija, Urugvaj in Belgija imajo tudi čez 100.

Te številke kažejo, koliko treba še storiti v varstvu materinstva. V smislu takozvanega Sheppard-Towner Act federalna vlada in državne uprave sodelujejo v gibanju, da se materne podučujejo o higijeni materinstva in in dojenčkov in jim pomagajo. Sredstva iz federalne blagajne se nudijo onim državam, ki hočejo prispevati enak znesek za materinsko delo. Dosedaj je 40 držav sprejelo tega zakona bo znižalo mortaliteta mater in dojenčkov. Materinstvo mora postati varen poklic.

Sv. inkvizicija.

Peter Pajsljevi listi.

Cenjeni tovariš urednik!

Pridige so imele uspeh. Od vseh strani so dli skupaj fanatični privrženci rimske cerkve, ki so se veselili plena po hišah krivovercev. Zbrala se je stotisoč mož močna vojska, kateri so bili na čelu škofje. Krizarjem je bilo obljubljeno, da poidejo po smrti takoj v nebesa, ako ostanejo na bojišču proti krivovercem. To ni bila vojska, redna vojska, ampak bila je zbrana drhal morilcev, ki je kopnela, da prične moriti in ropati. Kako je ta drhal nastopala, nam pove usoda mesta Beziers, kajti o usodi tega mesta poročajo pobožni opat Arnold: "Prizanesimo stanu, spolu, starosti, kajti dvajset tisoč ljudi je ubila ostrina naših mečev. Vse mesto je oplenjeno in požgano. Čudemo se gospodovala božja sodba."

Tako je pisal opat o krščanskem delu, katerega je izvršil na povelje papeža. Ampak stvar kljub temu ni šla tako gladko, kot je mislil papež, kajti odpor krivovercev je bil zlomljen šele leta 1226.

Rimska cerkev je tako širila svojo vero in moč. Zmagovala ni resnica, ampak gospodje so rekli človeku, ki je bil osumljen krivoverstva: "Odpovej se svojim zmotam in veruj, da je resnica, kar mi uđimo, če ne, te prikrajamo za glavo ali pa sežgemo živega na grmadi."

To potrdijo dogodki, ki so se vršili v križarski vojni proti albigenzom. Skoraj sedemnajst let sta meč in ogenj gospodarilo med albigenzi in na čelu križarske vojske so korakali škofje, ki je pustila in morila po pokrajinah, v katerih so po nazorih rimske cerkve živeli krivoverci.

Eno leto pred svojo smrtjo je papež Inocencij sklical koncil v Lateran, na katerem so izdelali statut, kako se naj love krivoverci. Na tem koncilu je sv. Dominik igral glavno vlogo. Razodel je papežu, da ustanovi nov meniški red, katerega glavna naloga bo: spreobračanje krivovercev. Inocencij se je tako razveselil te sugestije, da je Dominika poslal v Toulouso, da izdela od cerkve potrjena pravila za novi red. Ko se je Dominik leto kasneje vrnil v Rim, je Inocencijev naslednik papež Honorij III. potrdil pravila novega meniškega reda.

Honorij III. je bil rojen v Rimu in se je pisal Cencio Savelli, preden je postal papež. Bil je velik prijatelj prosijskih meniških redov in ni samo potrdil red dominikancev leta 1216 dne 22. novembra, marveč je potrdil tudi red frančiškanov 29. novembra 1223. Sv. Dominika je napravil za papeževkega majordoma v letu 1218. Navdušeno se je lotil dela, da izvede zaključke lateranskega koncila proti albigenzom in da nadaljuje križarsko vojno, ki jo je proglasil njegov prednik. Silno se je jezil na cesarja Friderika II., ker ni hotel na njegovo željo oditi na križarsko vojno v Palestino.

Namen dominikanskega reda je bil pridigati proti krivovercem, inkvizicija je pa spadala še pod škofovski oblast in le počasi je prešla pod oblast dominikancev. Ta papež, ki je tako širil albigenze kot njegov prednik, je še v tistem letu poslal svojega legata v južno Francijo.

Naloga papeževkega delegata je bila, da nahujska kneze zopet na križarsko vojno proti albigenzom. Papežev legat je moral vzdrževati tudi misijonarje, ki so pridigali proti krivoverstvu, paziti je moral na to, da so bili nepoboljšljivi krivoverci kaznovani in da so se krivoverstva obtoženi ljudje odpovedali krivoverstvu, če ne, jih je zadela kazen, ki je bila predpisana za krivoverce. Škofom je bilo ukazano iz Rima, da se morajo natančno ravnavati po navodilih papeževkega legata. Dominik je zbral najbolj vnete člane njegovega reda v province, v katerih so bili ljudje obtoženi krivoverstva. Šel je tudi sam tje, da se prepriča, kako se vrši spreobračanje krivovercev. Vse to se je godilo v sporazumu s papežem. Da dobe dominikanski menihi še večjo moč in da postanejo pravi inkvizitorji, se je Dominik podal v Rim, da svojo željo predloži papežu.

Dominik je bil zelo iznajdljiv človek in najbrž je bil obdarjen s pravim policijskim instinktom. Zavedal se je, da samo z menihi v meniških haljah ne bo veliko dosegel. In tako je ustanovil še dva podružna reda. Ustanovil je

red dominikank in dominikan tretjerednike. Po pravilih so n njih pridigali proti krivovercem dominikanke in tretjeredniki pa molili za spreobračanje krivovercev. Ampak stvar je bila prakti malo drugačna. Dominikanke in tretjeredniki so morali ganjanju krivovercev. Z drugimi besedami se da to tolmačiti, je bila njim odkazana naloga opuštna. Kajti tretjeredniki so nadeli ime Kristusova voja. Rekli so jim tudi familiari (dominarji), ker so pripadali k inkvizitorski družini.

Ti familiari so kasneje postali pravi vohuni inkvizicije. Pri častnostih so opravljali razna nadzorna in druga hlapčevska dela v mučilnici so bili pa rabljivi hlapci in so pridno pomagali pri čisti uboge žrtve, ki so prišle v inkvizicijo.

Familiari so se rekrutirali vseh stanov, kajti inkvizicija je potrebovala vohune v vseh stanih. Veliko ljudi se je pridružil familarom, da so bili varni pred inkvizitorskim pregledanjem. Inkvizicija je pa skrajno dosegla, da so bili njeni familarji popolnoma neodvisni od inkvizicije.

Inkvizicija pa ni bila zadovoljna samo s to četo vohunov, marveč je imela še druge pomočnike. Posebej se je v južni Franciji organiziral viteški red, ki se je pridružil tej Kristovski vojski, ki je imel nalogo podpirati inkvizicijo. Papež je napravil familarji rov vzel pod svoje pokroviteljstvo in tako je storil tudi cesar Friderik II., ako se ni hotel v boju zameriti papežu, ker se je botvaljal oditi na križarsko vojno v Palestino.

Ko je Dominik umrl leta 1221 je bil njegov red razširjen po vsej Evropi. Verskih zelotov ni bilo takrat manjkalo, pa tudi takrat je bilo veliko, ki so v postopnem meniškem življenju videli svoj najvišji cilj, ker se jim ni bilo treba bojevati in trdo delati in vsakdanji kruh. Ko se je v istem letu obdržal generalni kapitul dominikanskega reda, se je razdelil v osem province, ki so bile Španija, Provenca, Francija, Lombardija, Rim, Nemčija, Opska in Anglija.

Preganjanje krivovercev ni postalo tistega uspeha, ki ga je pričakovala rimska cerkev. Papež je mislil, da njegov legat zanemaruje svoje posle in ga je odpoklical. Njegovo mesto je imenoval kardinal Romanus, od katerega je pričakoval več dela in uspeha v rimski cerkvi. Romanus je postal, da je vreden papeževkega poverjanja. Pregovoril je kralja Ljudevita VIII., da je stopil na čelo križarske vojske in jo vodil proti grofom pl. Toulouse, Foix, Beziers, Bearn in drugim plemenitnikom, ki so podpirali krivoverce. Ljudevit VIII. je udaril po albigenzih, kot mu je ukazal papežev legat. Osvojil je Avignon in Languedoc, ko se je vrnil v Pariz, je dobil grizno in umrl. Med albigenzi se je zaradi tega dogodila razmirila govorica, da je kralj doletela očitna kazen božja, ker je pomagal rimski cerkvi preprijevati prave vernike. Albigenzi so se zbalj strašnih muk, a karimi so spreobračali krivoverce so zopet opustili nauke in običaje rimske cerkve in so se povrnil k krivoverstvu v prepričanju, da je zdaj zmaga obrne na njihovo stran in da bodo varni pred preganjanjem po rimski cerkvi. Res je tudi papež sledil kralju kmalu v grob, toda preganjanja ni bilo konec. — Te pozdravlja Tvoj prijatelj — Peter Pajslj.

SLADKORNA INDUSTRIJA V JUGOSLAVIJI.

New York. (Jugoslovanski oddelek F. L. I. S.) — Ameriški konzul v Belgradu, K. S. Patton, poroča:

Ceni se, da pridelek rafiniranega sladkorja v Jugoslaviji za letošnjo sezono znaša 33,958 metričnih ton. Sladkorna sezona začne v prvem delu septembra in traja tri mesece. Sladkor se rafinira šeststorič zasebnih in dveh državnih tovarnah.

Glasom združenja sladkornih tovarn, ki kontrolira privatno varne, se ceni, da vsa dežela potrebuje letos približno 50,000 metratirati okolo 15,000 ton sladkorja iz inozemstva v pokritje primarnih domačih proizvodnje.

Ni nikake zaloge sladkorja, bi se držala od sezone do sezone, ker se uvozniki neradi zalagajo velikimi količinami sladkorja, da bi radi nestalne valute in cen.

